

אחד דיני ממונות פרק רביעי סנהדרין

כמו א מ"ו פ"ג מלכות
אלל הלכה ט טור
ש"ע י"ד סימן שעד
סעף ה :

רבינו הנאל

ולאמר ולאחריו אינו
מיטב לאחרות לא כל
שכן שאינו מטבא לה .
למה בא לומר לך הרי
שחיה וילך [לשוחט]
אחר פסחו ולמול את
זבול ושעט שבת לו מת
יכול יטבא אמרת לא
יטבא כשם שאינו
יטבא הנזיר בימי
נזרו [במי] שחיה מותר
בחן להיטבות כך לא
יכול ושעט שבת לו מת
אם פסחו והולך לשוחט
אם פסחו ולמול את
אחר פסחו יטבא למול
בנו . שם יטבא נמצא
נערע מלעשות מטבא או
מטעבב למול בנו ביום
השביעי לפיכך יתעסק
במזבח ואל יטבא למול
כמו הנזיר ששומר
מזבחו ואינו מיטבא
לאחרות . יכול כשם
שאינו מטבא למול כך
אינו מטבא אפי' למול
מצוה ת"ל ולאחרות
לאחרות הוא דאינו
מיטבא [אבל מטבא]
הוא למול מצוה
שבת שנדרת מפני
עבודה אינו דין שיהיה
קבורת מת מצוה דוחה
אותה . והדין רציחה
תוכיח שרצויה עבודה
שאמר מעט מובחי
תקנתו למות ואין רציחה
דוחה שבת כדכר
דאמר כבר פסקה תנא
דבי ר' ישמעאל דרבי
לא תבדור אש בכל
מושבתיכם מה הלמדור
לומר מיבדי שבת חובת
הנזף היא וחובת הנזף
נדרת בארץ ובהוצה
לארץ . מושבות רבוב
רחמנא הכא למא לי .
אלא תוכיח הכא בכל
מושבתיכם והלן הוא
אומר והיו אלה לכם
לחקת משפט לזרדתי' .
בכל מושבותיכם . מה
מושבתיכם האמור להלן
טיבת ב"ד אף מושבות
בשבת שבת מיתת
ב"ד כגון שריפה ואמר
רחמנא לא תבדור אש
מיכן שאין מיתת ב"ד
דוחה את השבת . אמר
אבי השתא דאמרת אין
רציחה דוחה שבת לא
תהא רציחה נמי דוחה
עבודה מקו' וכו' עד
וחביב מעט מובחי
הוא בקרבן יחיד רבא
דחי שבת . אמר רבא
לא תהא רציחה דוחה

שבת שנדרת מפני העבודה . הקשה הר"ר יעקב דאורליינ"ש
וימא דיו מה עבודה לא מדחיה אלא בשב ואל תעשה
אף שבת לא תדחה אלא בשב ואל תעשה ולמאן דלית ליה דיו [ב"ק דף
כה . ושם] היכא דמפריך קל וחומר ניחא וי"ל מ"מ איכא ק"ו דהשתא
ומה עבודה שהיא קלה דוחה שבת
קבורת מת מצוה לא כ"ש ולכל הפחות
לא גרע מעבודה והא דאמר בסוף
פרק כ"ד הרגל (סס) ומה במקום
שהקל על השן ועל הרגל ברה"ר שהוא
פטור החמיר עליהם ברשות הגזק
לשלם נזק שלם מקום שהחמיר על
הקדן ברה"ר שהוא חייב אינו דין
שנחמיר עליו ברשות הגזק לשלם
נזק שלם ולחמירין דיו מה ברה"ר חיי
נזק אף ברשות הגזק חיי נזק ולאמאי
לא אמרינן ומה שן ורגל הקל משלם
בחדר הגזק נזק שלם קדן חומר לא
כ"ש וי"ל דשאני הכא כיון דנזף
העבודה נדרת מפני מת מצוה אין
לנו לומר שהיא חמורה הימנו בשום
מקום : **רציחה** תוכיח . ואפי' אין
וליעבד ק"ו ממילא ולא מני פריך
מולציה וי"ל מ"מ הוא מני למימר
רציחה תוכיח כי היכי דרציחה לא
דחיה שבת אף על פי שדוחה את
העבודה דדחיה שבת ה"ל קבורת
מת מצוה לא תדחה שבת אף על פי
שראינו את המילה דחיי שבת :
שנאמר מעט מובחי . ואפי' אין
שם כהן רחוי לעבוד
את העבודה נידחת וה"ל דמה
שרציחה דוחה את העבודה לאו משום
דרציחה דוחה את העבודה אלא
משום דגברא לא חיו כדאמרין
(ברכות דף לב) : כהן שהרג את הנפש
לא יא' כפיו שנאמר (שפייה ה) ידוכס
דמוס מלחו וכ"ש עבודה וי"ל דעל
כרחיק דלא הוא לא מיתל לעבודה
ונשיחות כפיס חומרם בעלמא הוא
ועוד י"ל דשאני נשיחות כפיס לפי
כניגור כדכתיב בההוא קרלוכפרשכס
כפיס חללים עיני וגו' :

מושבות

בכל מושבותיכם מה ת"ל . והא דדרשי'
בספ"ק לשבת (ד' ב)
בכל מושבותיכם אי אתה מצעיר אבל
אתה מצעיר במדורת בית המוקד
היינו משום דכתיב מושבותיכם ולא
כבז מושבות וכי תימא כוליה להכי
הוא דלחא א"כ לככותו בכל גבולכם
אלא מדכתיב לשון מושבות דרשינן
ב"ר וא"ל כוליה לב"ד ולהיא דשבת
הוא דלחא ומנא ליה לרבי יוסי ללא
ולרבי נתן לחלק וי"ל מדכתיב לא

ושמע שמת לו ממ . קרוב : יכול יטבא אמרת לא יטבא . דהא
זכר הוא וכתיב (ויקרא כה) על (ל)נפשות וגו' ואיך דברים הוא לשון
המשנה זו יכול אף מת מצוה כן ת"ל ולאחרות דלא חילטריך אלא
להאי וללמד אפי' שיש עליו קדושה הרבה ועסקי מצוה לאחרות
תורה אור הוא דהוארי כתיב שלא יטבא אבל
מיטבא למת מצוה : **רציחה תוכיח**
שדוחה את העבודה . דכתיב מעט
מובחי תקחנו למות שאם היה כהן
רוחא ורואה לעבוד מצידין אותו לידון
בב"ד ובכבוד שלא יורידוהו מעל
המזבח ממש אם כבר התחיל דכתיב
מעט מובחי ולא מעט : **כבר פסקה** .
דלא דחיה שבת : **מה ת"ל** . הא ס"ד
דלכאכא קחמו מה ת"ל הא כתיב
(שמות כ) לא תעשה כל מלאכה :
ופרכינן מה ת"ל אי לר' יוסי ללאו כו' .
ללאו יא'ת מכלל שאר המלאכות
לומר כך שאין בה כרת וסקילה אלא
לאו בעלמא : **לחלק יא'ת** . מן הכלל
ללמד על הכלל כונו יא'ת שלא תאמר
לעשן לל המלאכות בעלמא אחת
אינו חייב אלא אחת לכך יא'ת זו
להקיש אליה את כל הכלל ולומר כך
מה זו מיוחדת שהיא אב מלאכה
וחייבין עליה בפני עמלה שהרי הזכיר
עליה לאו בפני עמלה אף כל שהיא
אב מלאכה חייבין עליה בפני עמלה :
מושבתיכם קא קשיא ליה . לתנא ועלה
קחמו מה ת"ל כל היכא דכתיב
מושבותיכם ת"ל ללמד בכל מקום
דכתיב **מושבתיכם** ויהיבא חובה לארץ :
האדם ואינה מוטלת על הקרקע כגון
מזות שצביעות ולא על פירות קרקע
כגון ערלה וכלאים ותרומות ומעשרות
ותנן בפ"ק דקידושין (דף קז) כל מצוה
התלויה בצדק כלומר על הקרקע
ופירותיה אינה נהגת אלא בצדק
ומכלל עליה תלויה בקרקע בין
בארץ בין בחול ויליף מע"ז : **שומע**
אני . והומת בין בחול בין בשבת
דתיבי כך מק"ו מעבודה כדאמרין
לעיל : **או אינו אלא אפינו מיתת ב"ד** .
במשמע חילול והא מה אני מקיים
והומת בחול ולא בשבת דק"ו פריכא
הוא דאיכא למימר קבורת מת מצוה
תוכיח שרצויה עבודה ואינה דוחה
שבת : **או אינו אלא אפי' בשבת** . קאמר
והומת דק"ו לאו פריכא הוא דהאי
דקא אמרת מקבורת מת מצוה היא
גופה תיקשי לן וימא דתידי שבת
מק"ו מעבודה ת"ל מושבותיכם והכי
מפרש לה בפ"ק דייבמות : **ויסו אלה**
לכם . בפרשת רולמים כתיב גבי
מיתות ב"ד : **ואמר רחמנא לא תבדור** . אפי' לשריפת מיתת ב"ד :
השתא דאמרת . מלא תבדור ואין רציחה דוחה שבת על כרחיק משהשתא
אין רציחה דוחה עבודה מק"ו : **אמר רבא** . אי האי ק"ו אחיה למידרש
או לא מיתוקם מעט מובחי דאי בקרבן יחיד הא איכא למידרש נמי
ק"ו שנדרת מפני קרבן יחיד דקסבר מדרים וגדוות קריבים בזו"ע :

תבדור ולא כתיב לא תעשו מלאכה בכל מושבותיכם דהוא דרשינן
ב"ר והיא דשבת אבל אתה עושה מלאכה במדורת בית המוקד :
אמר אבי השתא דאמרת . וה"ל ולאחיניני נילף מת מצוה מק"ו
דריש לקש כיון דליכא למימר רציחה תוכיח וי"ל היינו דקאמר
אבי היכי פשיטא לר' יוחנן למימר רציחה תוכיח שדוחה את העבודה
הא איכא למימר שאין דוחה מקל וחומר ואם כן הדרא קושין לזכותין
קשיא דר"ל : **אין** רציחה דוחה אותה . וה"ל וימא דיו ומה רציחה אינה דוחה שבת בקום
אבל שב ואל תעשה דחיה שפיר רציחה תוכיח וי"ל היינו דקאמר
לא תהא רציחה . רבא נמי פשיטא ליה דלא מני למימר הכי ד"ל"כ לא מיתוקם מעט מובחי
אלא קאמר לרבי אי בטר ק"ו אולת
לאקשויי לרבי יוחנן ומפקו ליה לקרא מקרבן ליבזר א"כ גם בקרבן יחיד לא מיתוקם
אלא דחיה לא אמרינן קל וחומר :
ומה

י"א וי"ד
[במנות ו:]
שבת ע'
יימות ו: לג'
לקמן כב'
[קריאות כ:]
הגהות
הבי"ח
(ה) רש"י ד"ה
יכול וכו'
וכתוב על כל
נפשות :

[וע"ע חו"ס שבת ע'
ד"ה הנערה]

ושלש שורות. כל אחת כמיני סנהדרי עשרים ושלשה שאם יחלו הכ"ג רובן מחייבין ומיעוטן מוצין והטויה לרעה אין ע"פ אחד ונרדף להוסיף שנים שנים עד שבעים ואחד האלף לרדף להוסיף לפניהם ארבעים ושמונה להשלמת שבעים ואחד ולאו אורח ארעא לעשות שורות לתלמידים של כ"ד שהיא תורה אור

אישלש שורות של תלמידי חכמים וישבין לפניהן כל אחד ואחד מכיר את מקומו והוצרכו לסמוך סומכין מן הראשונה אחד מן השניה בא לו לראשונה אחד מן השלישית בא לו לשניה בודדים לתן עוד אחד מן הקהל ומושיבין אותו בשלישית ולא היה יושב במקומו של ראשון אלא יושב במקום הראוי לו: גמ' מנא הני מילי א"ר אחא בר הנינא דאמר קרא שררדך אגן הסהר אל יחסר המוג ונ' שררדך זו סנהדרין למה נקרא שמה שררדך שהיא יושבת במיבורו של עולם אגן שהיא מוגינה על כל העולם כולו הסהר שהיא דומה לסהר אל יחסר המוג *שאם הוצרך אחד מהם לצאת ירואן אם יש עשרים ושלשה כנגד סנהדרי קטנה יוצא ואם לאו אינו יוצא: ב' במנך ערימת חטים מה ערימת חטים הבל נהנין ממנה אף סנהדרין הבל נהנין מטעמיהן: סוגה בשישנים שאפילו כסוגה של שישנים לא יפרצו בהן פרצות והיינו דאמר ליה ההוא מינא לרב כהנא אמריתו נדה שרי לייחודי בהדי גברא אפשר

מרובה משל דיינין ולא לעשות שורות קטנות ולא שנים של כ"ג ואחד של שנים תלמידים האלף עבדי שלש שורות: וכל אחד מכיר את מקומו. לפי שבתולה כשרה הוסיבו שורה ראשונה גדולה כשרה והיא גדולה מן השלישית וגם בכל שורה ושורה הוסיבו כסדר הגדול בראש שני למטה הימנו וכן כולן זה למטה מזה לפיכך נרדף כל אחד להכיר מקומו: שררדך הולרנו לפמון. כגון שמת אחד מן הדיינין סומכין לו מהראשונים שהם גדולים מכולן: אחד מהסניייה כל לו לראשונה כו'. ולא שיביאו מן הקהל לראשונה לפי שהגדול מן התלמידים שבשורות גדול מגדול שבהלל: ולא היה. אותו שנכר מן הקהל יושב במקומו של ראשון ראש בשורה שלישי אלא במקום הראוי לו בסוף השורה וכן אותו שבה מן השלישי לשניה וכן אותו שנסמך מן הראשונים לא היה יושב במקומו של ראשון אלא כולן בסוף השורות וכל בני השורה נמשכין איש איש למגלה ממקומו וממלאין זה מקומו של זה מפני שהקטן שבדיינים גדול מן הגדול שבתלמידי הראשונה והקטן שבשורה גדול מן הגדול שבשניה האלף כי ניידו כולה ניידו כשמת אחד מכן ומושיבין את תלפיו: כולן לריבין לגד איש איש ממקומו: כו' גמ' מה"מ. דבעגולה היו יושבים: ספר. עגול הוא: בטיבורו של עולם. שנית המקדש בלמעט של עולם: דומה לספר. בעגולה: מוג. שני חלקי מים ואחד יין: אל יחסר המוג. אל יחסרו ממלך השלישי שהוא כדי הראוי למוג: עשרים ושלשה. שלש של שבעים: לנאם לעסקין. חוץ ללשכה: סיני. הוא נדר: סוגה בשושנים. גזירה בשושנים כלומר בחזרה קלה ובהבדלה מועטת הם נפרשין מן העזירה וא"ל גדר אכנים להפסיקן שאפי' אין רחוקין מן העזירה לא אלא גדר ששנים מפסיק ביניהם לא יפרטו בה פרצות הגדר: מהכנסה. אוחזות ודולקת כמו (שבת דף כח) שקיפלה ולא הכהבה ובלע"ז פלמי"ד: בריוני. פרי"ם לשון בוריסרבי וירא. גולא הוא ונחרכו שקוין ע"י מעשה דבדיק נפשי' בתנורא שצירא בהסוכר את הפועלים (ב"מ דף פה.) וקרו ליה חריכא קטן שקי: ש"מ. מרקתיה כל היה יושב במקומו של

[מס' פ"ו ו' ע' ד' ע"ג ו' ע"ד: ד"ה אל יחסר ומו"ס ב"מ ס. ד"ה כח ומו"ס ב"ב ע' ד"ה כל חמרה]

[מגילה ו.]

[ב"מ פה.]

[מכות פ"ד משנה טו]

[ארי"ג פ"א]

[ב"ב י"א]

התורה העידה עלינו סוגה בשושנים. לענין דם נדות נדרש כשאוחרת דם כשושנה ארומה ראינו מיד פורש וא"ל והא ייחוד דאורייתא היא כדדדשינן (לעיל דף כ"א): נוכי יסיתך אחיך בן אמן והיכי אתא קרא דדברי קבלה לנישתי מאי דכתיב בצוריותא וי"ל דלא אסרה תורה אלא כעין אמו דלא עבירה דמשתריא אכל נדה סופה ליעהר* ומיאו היכא דלא בעל אפילו נדה אסורה להסיחוד כדאמר' בפ"ק דכותבות (דף ד.) לא בעל הוא יסן בין האלפים ואסרו ישיגה שנת הגשים וא"ל והא אמרי' בפ"ק דשבת (דף יג.) מקיש אשתו נדה לאשת רעו מה אשת רעו הוא בצגדו והיא בצגדה אסור כו' ופ"י שם בצגדו' משום ייחוד לאשת איש אף אשתו נדה והכא אמר סוגה בשושנים וי"ל דהוא בצגדו והיא בצגדה אסורה באשת איש אפי' בלא ייחוד משום חיקויי דעמה סנהנין ומתחמנין זה מזה ויש תימה מ"ש דייחוד נדה שרייא מסוגה בשושנים והוא בצגדו והיא בצגדה אסרה מהיקש לאשת איש אפיק' אלא וי"ל דמסתבר עפי' לאסור הוא בצגדו והיא בצגדה לפי שמתקבצין יחד ונהנין זה מזה כדפרישית: וי"ר ח' את ריש בגדיו. לשון ריש סייך דם נדות כדאמרין בס"פ כל הוד (נדה דף כ:) הריא חיתתא דלתיא דמא קמייה דר"א לחימה אמר האי דם חיימד הוא: שאין

איש בנעורת ואינה מהבהבת אמר ליה התורה העידה עלינו סוגה בשישנים שאפילו כסוגה בשישנים לא יפרצו בהן פרצות *ריש לקיש יאמר מהכא כפלה הרמון רקתך *אפילו ריקנין שבך מלאין מצות ברמון ר' זירא אמר מהכא יורח את ריח בגדיו אל תיקרי בגדיו אלא בוגדיו הגהו בריוני דהוה בשיבבותיה דר' זירא דהוה מקרב להו כי היכי דניהדרו להו בתויבתא והוה קפדי רבנן כי נח נפשיה דר' זירא אמרי עד האידנא הוה *חריבא קמין שקיה דהוה בעי עלן רחמי השתא מאן בעי עלן רחמי הרהרו בלבייהו ועבדו תשובה: שלש שורות כו': אמר אביי ש"מ כי ניידו כולה ניידו ולימא להו עד האידנא הוה יתיבנא ברישא השתא מותביתו לי בדנבי אמר אביי דאמרי ליה הבי *הוי זנב לאריות ואל תהי ראש לשועלים: בתנ"י כיצד מאיימין את העדים 'על עידי נפשות היו מכניסין אותן ומאיימין עליהן שמא תאמרו מאומד ומשמועה עד מפי עד ומפי אדם נאמן שמא אי אתם יודעין שסופנו לבדוק אתכם בדרישה ובחקירה הוה יודעין שלא בריני ממונות דיני נפשות דיני ממונות אדם נוהן ממון ומתכפר לו דיני נפשות דמו ודם זרעותיו תלויין בו עד סוף העולם *שבן מצינו בקין שהרג את אחיו שנאמר דמי אחיך צועקים אינו אומר דם אחיך אלא דמי אחיך דמו ודם זרעותיו דבר אחר דמי אחיך שהיה דמו מושלך על העצים ועל האבנים לפיכך נברא אדם יחודי ללמדך שכל המאבד נפש אחת מישראל מעלה עליו הכתוב כאילו איבד עולם מלא *וכל המקיים נפש אחת מישראל מעלה עליו הכתוב כאילו קיים עולם מלא ומפני שלום הבריות שלא יאמר אדם לחבירו אבא גדול מאביך ושלא יהו המונים אומרים הרבה רשויות בשמים ולהגיד גדולתו של הקב"ה שאדם טובע כמה משבעות בחותם אחד כולן דומין זה לזה ומלך מלכי המלכים הקב"ה טבע כל אדם בחותמו של אדם הראשון ואין אחד מהן דומה לחבירו לפיכך כל אחד ואחד חייב לומר בשבילי נברא העולם ושמא תאמרו

מה
העיד
מפ' דיני ממונות. אם העיד
שקר עתן ממון לזה שנפסד על ידו ומחירו לו ומתכפר: לפיכך נברא אדם יחודי. כל זה אומר להם לפיכך נברא אדם יחודי להראותן שמהלך א' נברא מלאו של עולם: הרבה רשויות בשמים. וכל א' ברא את שלו: ולסגיד גדולפו. ועוד לכך נברא יחודי להראות לנורות הבאים גדולתו של הקב"ה שבתוהם הראשון כל הדורות טבעות שלא היה תולה אלא חותם א': חותם. היינו אותו ברזל שהורה מקוקה בו: טובע כמה מטבעות בחותם א'. כל המטבעות שהלם טובע ע"י ברזל אחת כולן דומין: בשבילי נברא הפועל בלו' חסוד אני כעולם מלא לא חסוד א' ע"מ העו' בעציר' אחת וימשוך ממנה: מה

ס ד א מיי' פ"א מה"ל
סנהדרין נבכה (1)
פמג עשין 15 :
כה ב מיי' שם סליח :
ס ב מיי' שם פ"ג הל"ב :
ס ב מיי' שם פ"ב הל"ג :
[ועי' תוס' סוטה ו. ד"ה נדה]

[כרית מ. עירובין יט. תגינה מ.]

רבינו חננאל

א"ל הווא סינא לרב
כהנא אמריתו נדה
שרי לנברה דליה
לייחודי בבהה אפשר
אש בעורת ואינה
מהבהבת א"ל דתורה
מעורה עלינו שאפילו
סוגה בשושנים אין אנו
פורצים פריצה. כפלה
בשיבבותיה דר' זירא
דיהה סקרב להו ר'
זירא כי היכי דניהדרו
בתויבתא והוה קפדי
רבנן כד נח נפשיה דר'
זירא אמרו עד האידנא
הוה ר' זירא בעי עלן
רחמי השתא מאן בעי
עלן רחמי הרהרו
בלבייהו ויעבדו תשובה
בתויבתא: שלש שורות
של תלמידי חכמים
כו'. אמר אביי ש"מ
כולהו ניידו ולימא להו
עד האידנא הינא יתיב
ברישא והשת' מותביתו
לי בטובא אסרין ליה
הוי זנב לאריות ליה
ראש לשועלים: מתנ"י
כיצד מאיימין על
עידי נפשות וכי':
אוסר